

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 11.

HORVÁT NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

I. JEZIČNO – KNJIŽEVNI OBRAZOVNI NIZ ZADATAKA

Osnovni kriteriji vrednovanja

Pravilnim rješenjem zadataka može se postići 30 bodova. Vrednovanje zadataka nastavnik vrši prema uputama ispravljanja i vrednovanja.

Upute ispravljanja i vrednovanja sadrže mogući (moguće) odgovor (odgovore), mogući broj bodova koji se mogu dati za odgovor, odnosno parcijalni broj bodova.

Osim navedenih odgovora mogu se prihvatiti i sva ostala pravilna rješenja koja udovoljavaju zadatku teksta.

Pri vrednovanju greške iz jezične pravilnosti se ne uzimaju u obzir. Nastavnik koji bude vrednovao rad mora bodovati rješenje svakog zadatka, a na kraju radnje mora navesti ukupni broj bodova.

JEZIČNO-KNJIŽEVNI OBRAZOVNI NIZ ZADATAKA

Pitanja su u svezi dolje navedenom pjesmom.

Oproštaj

Ne zamjer'te, krši gole,
I vi, polja zlatoklasa,
Moje more, sinje more,
I vi, zvijezde vrh talasa; -
Što se bajnim čarom vašim
Jedna tužna sjena šeta
Ko da nije srećna tamo
Gdje najljepši kraj je svijeta!

Odat ću vam: da je ovo
Jedna duša otrovana;
Čuvajte joj samo tajnu,
Pustite je među vama.
Uz obale neka hoda,
Nek se šeta ukraj cvijeća;
U njojzi je duga zima
I bila je bez proljeća!

Za debele noćne tmine
Rado krade iz tijela se
Pa tumara zemljom nekom
I šulja se na talase,
Na kule se trošne penje,
U grobnice tamne zađe,
I – luduje sve to više,
I – sanjari sve to slađe!

Katkad tako lutajući
Iz oka joj nešto kane,
Kao vrelo gvožđe sine
Kao teško gvožđe pane, -
Pa se skriva među cvijeće,
Među krši, među draču;
Odanle se onda čuje

Nešto ko da nalik plaču.

Oj, sahran' te suzu taku,
Možete joj dušu spasti;
Napijete je suzom onom,
Jošte ćete ljepše cvasti.
Zadojite svojim mirom
Srca, krši i doline,
I onda će duša ona
Da se smiri i počine...

(Silvije Strahimir Kranjčević: Pjesme, Mladost, Zagreb, 1972., str. 108.)

1. Ispišite tri riječi iz pjesme koje po vašem mišljenju simboliziraju poruku pjesme!

sjena

1 bod	
-------	--

sanjari

1 bod	
-------	--

suzu

1 bod	
-------	--

Ili neke druge riječi.

2. Navedite tri naslova Kranjčevićevih pjesama koje su tematski vezane uz Bibliju!

Mojsije

Hristova slika

Zadnji Adam

Ili neki drugi naslovi.

3 boda	
--------	--

3. Objasnite glasovnu promjenu u riječi «cvijeća»!

jotovanje

1 bod	
-------	--

4. Pronađite u pjesmi:

usporedbu: Kao vrelo gvožđe sine

lirski paralelizam: I – luduje/I - sanjari

2 boda	
--------	--

5. Obrazložite strukturu složene rečenice u 3. strofi!

a/glavna; b/c/d/e/f/g/ sastavna

Za 1 bod trebaju bar 3 dobra odgovora

2 boda	
--------	--

6. Navedite dvije inverzije iz pjesme!

duša otrovana

grobnice tamne

2 boda	
--------	--

7. Gdje je rođen Kranjčević?

U Senju.

1 bod	
-------	--

8. Koju su ulogu igrali u pjesnikovom životu dolje navedene godine?

1865. godine rođen

1 bod	
-------	--

1893. godine je počeo raditi na Učiteljskoj školi u Sarajevu.

1 bod	
-------	--

1895. godine je izašao prvi broj časopisa Nada.

1 bod	
-------	--

1901. godine s ženom putuje u Italiju.

1 bod	
-------	--

1902. godine je u Tuzli izašla zbirka Kranjčevićevih pjesama „Trzaji”.

1 bod	
-------	--

9. *Oznake Kranjčevičeve poezije često su protuslovne. Nazivaju ga pjesnikom domoljublja, misaonim pjesnikom, pjesnikom rada-radnika. Ocijenite njegov rad u tri kategorije s dvije-dvije rečenice! Pojedine kategorije možete formulirati i sami.*

domoljubna kategorija: u prvom redu za pravaše; nije deklarativno
misaoni pjesnik: biblijske, antičke parabole; povijest kršćanstva
pjesnik rada : socijalni rad; ne odgaja, nego otkriva.

3 boda	
--------	--

10. *Što piše na parobrodu koji se vraća iz Amerike u zadnjoj strofi Kranjčevičeve pjesme «Iseljnik», koja je nastala u prvom razdoblju njegovog stvaralaštva? „Kossuth mu Lajos stalo po boku”. Dovoljno je znati ime.*

1 bod	
-------	--

11. *Kranjčević stvara u doba hrvatskog realizma. Navedite dva naslova iz bogate hrvatske realističke prozne produkcije!*

U registraturi
 Tito Dorčić
 Ime pisca se ne traži.

2 boda	
--------	--

12. *Imenujte naslove pjesama dolje navedenih Kranjčevičevih stihova!*

„...Izvedi narod moj, o Gospode,
 Izvedi ga iz ropstva zlopatna
 I skini mu sa vjeđa pospanih
 Još onu mrenu tvrdu, zlokobnu,
 Što zastire sad oči njegove!”

Naslov: Mojsije

1 bod	
-------	--

„I kralje iznijeh njene i velike joj bane,
 Svih pradjedova prah,
 Nepogažene gore i šaren-đulistane
 I morske vile dah.”

Naslov: Moj dom

1 bod	
-------	--

„Mukom svojom krsti ga. Svi će onda
 Mirno jesti edensku vočku slatku,
 Izim onih koji ovako nisu
 Kršteni bili!”

Naslov: Radniku

1 bod	
-------	--

13. *Ivo Frangeš povjesničar književnosti u svom Pogovoru o Kranjčevičevoj poeziji piše sljedeće: „Pa ako su pjesnici uopće u monologu sa samim sobom, to poeta vates vodi neprestan dijalog s vlastitim narodom, zanosi se i svoj zanos, opomenu, protest, pruža*

suvremenicima kao ideale koje treba slijediti.” Zašto kažu za Kranjčevića da je poeta vates? Dokažite tu tvrdnju na temelju 2-3 njegove pjesme!

Učenik će napisati odgovor na temelju pjesama koje je proučavao tijekom školovanja. Osim stava iz udžbenika moguće je prihvatiti i osobno mišljenje na datu temu. Ako učenik govori samo o jednoj pjesmi, dobiva 1 bod manje.

2 boda	
--------	--

II. SASTAVLJANJE TEKSTA

OSNOVNI KRITERIJI VREDNOVANJA SASTAVLJANJA TEKSTA

Nabrajanje mogućih sadržajnih elemenata ne znači da pravilno rješenje mora sadržati sve navedene elemente. Svako dobro rješenje, iako odstupa od navedenih sadržajnih elemenata, mora se vrednovati.

1. Vrednovanje zadataka u svezi sa sastavljanjem teksta vrši se prema navedenim kriterijima učinka unutar određenih granica, odnosno uzimanjem u obzir svih mogućih sadržajnih elemenata u vezi sa zadatkom. Ukoliko maturant/maturantica uopće ne riješi jedan ili više zadataka iz sastavljanja teksta, on/ona će na taj zadatak ili više zadataka dobiti: 0 bodova.
2. Unutar granica učinka o broju bodova koji se mogu dodijeliti odlučuje nastavnik koji vrednuje rad.
3. Jezična pravilnost se vrednuje u sva tri teksta zajedno, a moguće je dati maksimalno 20 bodova.
4. Nastavnik koji vrednuje radnju unosi ukupan broj bodova u tablicu koja se nalazi na kraju zadataka iz sastavljanja teksta.

**TUMAČENJE JEDNOG UMJETNIČKOG DJELA NA OSNOVI ODREĐENOG
STAJALIŠTA**

Mogući broj bodova: 25**Opseg: najmanje 300 riječi
(25-20 bodova)**

Učenik tumači određeni tekst prema zadanim kriterijima, uvjerljivo potvrđuje svoje jezično i književno znanje. Iz radnje se vidi njegovo kritičko razmišljanje i trezveno prosuđivanje.

Tumačenje je jasno izloženo, primjeri i pozivanja su ispravna, razmišljanje je uvjerljivo, ni jedan argument se ne zasniva na pogrešnom pojmovnom ili na pogrešnom logičnom tumačenju.

Slijed misli je jasan, radnja je logično građena. Ostvarena je globalna i linearna kohezija teksta.

Tekst je napisan nedvosmisleno i tačno.

Sustav jezičnih i stilističkih elemenata u potpunosti odgovara temi, osobnom izjašnjavanju mišljenja.

Sklapanje rečenica i rječničko blago probrano.

(19-10 bodova)

Učenik se u biti pridržava zadanom (im) kriteriju (ima) zadatka.

Uočljiva je namjera logičnog iznošenja određenog problema i pitanja, međutim tvrdnje nisu uvijek dovoljno argumentirane, primjeri i obrazloženja u nekim slučajevima nisu ispravna. Iz radnje se tačno vidi da učenik ne raspolaže očekivanim znanjem o datoj temi (ili se nije udubio dovoljno u temu).

Omjer kompozicijskih elemenata određene vrste teksta nije bez grešaka.

Rječničko blago u ponekim slučajevima nije dovoljno izražajno. Javljaju se i neispravno strukturirane rečenice.

Tekst sadrži gramatičke, pravopisne greške.

(9-0 bodova)

Tekst se ne tumači uvijek prema određenim kriterijima, česta su sadržajna odstupanja, izlaganje nije dovoljno zahtjevno (npr. općenitosti, ponavljanja, kriva pojmovno-predmetna tumačenja).

Tekst ne sadrži samostalno mišljenje.

Siromašno rječničko blago, nezahjevna uporaba rečenica.

Tekst više odgovara živom govoru, a ne zahtjevima pisanog teksta.

U tekstu se često javljaju gramatičke, pravopisne greške.

TUMAČENJE JEDNOG UMJETNIČKOG DJELA NA OSNOVI ODREĐENOG STAJALIŠTA**Fran Mažuranić (1859. – 1928.): Plaća**

U duhu vidim pustu, siromašnu ulicu radničkog predgrađa. Kad pogledaš mršava lica njezinih stanovnika, kad vidiš te uboge radnike upalih trudnih očiju, kad vidiš tu sitnu dječicu kako se po ulici – u istrošenim opravicama – igraju – ne bi rekao da si u Parizu.

Dakako, to nije raskošni i rastrošni Pariz – nego gladno radničko predgrađe.

Pogledaj malo onu dječicu kako se veselo igraju, cvrkutajuć i poskakujuć kano mali vrapci. – Taj vrapac i jest gamin (deran) među pticama!

Ta dječica još ne čute i ne slute bijede koja ih čeka. Kako su sretna!

Majčica ih s prozora gleda, ljuljajuć djetesce na ruci, te je i ona sretna, bar za časak!

Kako mil je onaj mali veseli deran, koji nasred ulice stojeć – „bebici” dobacuje poljupce!

Iznenada štropot kočije – konji lete – poplašili se! Kočijaš više, majka vrisne – dijete stoji sred ulice kano kamen. Izgubljeno je! –

Taj tren skoči čovjek k djetetu i baci ga na stranu. Njega gurne konj, pade, i kolo mu prijede preko ruke. Slomljena je. Susjedi se slete. Majka dijete ogleda – Čitavo je!

A osloboditelj? Siromašni radnik – ide u bolnicu –

Radnici ga sažaljuju. „A šta će mi ruke?” – osmjehnu se trpko – „tjedan dana sam već bez posla – od jučer bez jela” –

U romanima se takvo što uvijek sretnije svršava. Oslobođeno dijete je ili grofovsko, ili bar izgubljeni sin onoga bogataša komu su se konji poplašili. – Osloboditelj bude opskrbljen za cijeli vijek.

A u životu? Čime da ga sirota plati, koja sama gladije da djecu nahrani? – Plaćuć mu se zahvaljuje. I suze su plaća.

Fran Mažuranić u svojim crticama stvara zgusnute kompozicije, oplemenjene poezijom. Član je obitelji koja je imala istančan osjećaj za jezik. „Pamtio je djetinjstvo živo kao Tolstoj”, piše o njemu Ivan Goran Kovačić. Pročitajte crticu „Plaća” i formulirajte temu crtice! Obrazložite, koji su oni prozaisti u hrvatskoj književnosti čija se djela nadovezuju na crticu Frana Mažuranića! (Opseg: najmanje 300 riječi).

25 bodova

Mogući sadržajni elementi:

- skiciranje teme; ugođaj iz predgrađa; majka i dijete
- slične teme u hrvatskoj realističkoj prozi: Vjenceslav Novak
- socijalna književnost: A. Cesarec
- hrvatski ekspresionizam: Miroslav Krleža

REFLEKTIRANJE NA POJAVU DANAŠNJICE**Mogući broj bodova: 15****Opseg: najmanje 200 riječi****(15-11 bodova)**

Promišljeno, uvjerljivo reflektiranje na probleme, pitanja i povezanost. Argumentiranje temeljeno na spoznajama stečenim iz jezika i književnosti.

Tekst odražava kritičko razmišljanje, prosuđivanje i osobni stav učenika.

Tumačenje je jasno izloženo, primjeri i pozivanja su ispravna, razmišljanje je uvjerljivo, ni jedan argument se ne zasniva na pogrešnom pojmovnom ili na pogrešnom logičnom tumačenju.

Slijed misli je jasan, radnja je logično građena. Ostvarena je globalna i linearna kohezija teksta.

Sustav jezičnih i stilističkih elemenata u potpunosti odgovara temi, osobnom izjašnjavanju mišljenja.

(10-6 bodova)

Promišljeno, uvjerljivo reflektiranje na probleme, pitanja i povezanost. Argumentiranje temeljeno na spoznajama stečenim iz jezika i književnosti, ali argumenti ne potvrđuju uvijek u dovoljnoj mjeri rečeno dokazima.

Uočljiva je namjera logičnog iznošenja određenog problema i pitanja, međutim tvrdnje nisu uvijek dovoljno argumentirane, primjeri i obrazloženja u nekim slučajevima nisu ispravna. Iz radnje se točno vidi da učenik ne raspolaže očekivanim znanjem o datoj temi (ili se nije udubio dovoljno u temu).

Omjer kompozicijskih elemenata određene vrste teksta nije bez greške.

Rječničko blago u ponekim slučajevima nije dovoljno izražajno. Javljanju se i neispravno strukturirane rečenice u tekstu.

Tekst sadrži gramatičke, pravopisne greške.

(5-0 bodova)

U izlaganju problema, u formuliranju misli ima općenitosti, ponavljanja, eventualno i krivih predmetnih tumačenja.

Logičnost teksta, navedeni primjeri, pozivanja često nisu odgovarajuća, samostalno mišljenje nije dovoljno uvjerljivo.

Glavne misli nisu odvojene jedna od druge.

Nezahjevno sklapanje rečenica (najčešće se učenik korist prostim rečenicama ili višesložnim rečenicama).

Tekst više odgovara živom govoru, a ne zahtjevima pisanog teksta.

U tekstu se često javljaju gramatičke, pravopisne greške.

REFLEKTIRANJE NA POJAVU DANAŠNJICE

„Beton i cigla su kod nas još uvijek glavni materijali za gradnju kuća. U Zapadnoj Europi je od 20 do 30 posto obiteljskih kuća je montažnih, dok je u SAD-u klasična gradnja stvar prošlosti. U Hrvatskoj se većina investitora još uvijek odlučuje za klasičnu gradnju, a procjenjuje se da montažne kuće čine manje od pet posto svih obiteljskih kuća. Za kvalitetno izgrađenu montažnu obiteljsku kuću potrebno je od dva do četiri mjeseca.”

(Internet, 2006.)

Posljednjih nekoliko godina zanimanje za montažne ili gotove kuće sve više raste, osobito među mladim obiteljima. Prednosti su montažne gradnje: cijena, brzina gradnje i toplinska izolacija. Neki proizvođači montažnih kuća čak nude i uslugu ishođenja potrebne dokumentacije. Gotova kuća se može kupiti i na

kredit. U kakvoj kući/stanu živite? Što mislite o montažnim kućama? Imate li prijatelje/prijateljice koji žive u takvim kućama? Iznesite svoje mišljenje u eseju (Opseg: najmanje 200 riječi).

Učenik će iznijeti svoja iskustva u svezi sa montažnim kućama. Na postavljeno pitanje, neovisno o učenikovom mišljenju, očekuje se uravnoteženo izlaganje. Učenik svoj stav mora potvrditi činjenicama iz svakidašnjeg života, navikama u obitelji, rodbini i krugu prijatelja. Optimalan je pristup esejistički. Važni su i preglednost i prozračnost teksta.

PRAKTIČNA PISMENOST

Mogući broj bodova: 10

Opseg: najmanje 100 riječi

(10-7 bodova)

Sadržaj pismenog teksta mora odgovarati situaciji komuniciranja, tj. treba biti prilagođen adresatu (naslovniku).

Sadržajni elementi moraju biti vjerodostojni, uvjerljivi.

Pismeni tekst mora udovoljiti normama određene vrste teksta, strukturi te jezičnim i stilističkim normama (npr. pismo, molba, prijava, polemika).

(4-6 bodova)

Sadržaj pismenog teksta u suštini odgovara situaciji komuniciranja, tj. prilagođen je adresatu (naslovniku), ali argumenti nisu dovoljno uvjerljivi.

Uočava se nedostatak nekih elemenata bitnih za određenu vrstu teksta, za strukturu te jezičnu i stilističku ispravnost, ali taj nedostatak ne smije utjecati na jasnoću.

(3-0 bodova)

Tekst ne sadrži dovoljne i odgovarajuće sadržajne argumente zbog čega nije postignut određeni cilj.

PRAKTIČNA PISMENOST

Napišite molbu tvornici cipela gdje se želite zaposliti kao fizički radnik. Završili ste samo 8 razreda osnovne škole. Živate u velikoj obitelji u kojoj ima malo zaposlenih. Navedite sve svoje vještine zahvaljujući kojima biste mogli biti primljeni na radno mjesto. (Umjesto svojega imena potpišite se kao N.N.) (Opseg: najmanje 100 riječi).

Mogući sadržajni elementi

Glavni su aspekti ocjenjivanja: ostvarivanje molbe koja je adekvatna situaciji komuniciranja, zatim normi sadržaja, strukturi, stila i formi iste molbe.

- oslovljavanje
- uvod: predstavljanje, namjere
- sadržaj: nabrojavanje vještina, praksa, dosadašnja iskustva
- datum
- potpis

PRILOG
KVALITETA JEZIKA/JEZIČNA PRAVILNOST:**Maksimalan broj bodova: 20 bodova**

Jezična pravilnost se vrednuje zajedno u sva tri teksta, a može se dati ukupno 20 bodova.

Kvaliteta jezika/jezična pravilnost u pismenoj radnji vrednuje se na sljedeći način:

P = pravopise greške (pisanje velikog slova, j-lj, ć-č, -, ks-x, e-je-ije)	½ boda
I = interpunkcija	¼ boda
G = gramatičke greške (glagolska rekcija, miješanje rodova, slaganje/kongruencija, glagolski vid, jezične/glasovne promjene)	1 bod
U = ustrojstvo rečenice (sklapanje, slaganje, red riječi)	½ boda

Na kraju radnje treba preračunati oduzete bodove u kvocijent jezične pravilnosti (izražavanje grešaka u postocima) .

Kvocijent jezične pravilnosti = broj oduzetih bodova x 100/ukupni broj riječ u pismenoj radnji

0 - 0,5 %	20 bodova
0,51- 1,0 %	19
1,01- 1,5 %	18
1,51 – 2,0 %	17
2,01 – 2,5 %	16
2,51 – 3,0 %	15
3,01 – 3,5 %	14
3,51 – 4,0 %	13
4,01 – 4,5 %	12
4,51 – 5,0 %	11
5,01 – 5,5 %	10
5,51 – 6,0 %	9
6,01 - 6,5 %	8
6,51 – 7,0 %	7
7,01 – 7,5 %	6
7,51 – 8,0 %	5
8,01 – 8,5 %	4 boda
8,51 – 9,0 %	3
9,01 – 9,5 %	2
9,51 – 10 %	1 bod
10,01 % - više	0 bodova

Npr.: ako je broj oduzetih bodova 10, onda se preračunavanje vrši na sljedeći način:

$$\frac{10 \times 100}{500}$$

$$(ukupni broj riječi) = 2\% = 17 \text{ bodova.}$$

Dodatak**Znakovi za obilježavanje pogrešaka u kompoziciji, znakovi za jezične i pravopisne pogreške**

Znak za novi odlomak: obrnuto slovo z

Nedostatak označavanja novoga odlomka: √

Znak za nedostatak u tekstu: -----

Sadržajna greška: _____

Red riječi, rečenica, odlomaka: 1. 2. 3.

Logička ili jezična suprotnost: : ↔

Znak za jezične pogreške: ~~~~~

Sastavljeno pisanje: ⊕

Rastavljeno pisanje: ⊖